

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки і торгівлі

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ
підготовки бакалавра

Луцьк – 2026

Силабус освітнього компонента «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ» підготовки бакалавра (першого рівня освіти)

Розробник: Сур'як А.В., доцент кафедри економіки і торгівлі к.е.н. доцент

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми:
Аналітична економіка

Алла СУР'ЯК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економіки і торгівлі

протокол №6 від 12.01.2026 р.

Завідувач кафедри

Олена ПАВЛОВА

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) С1.01 Економіка Аналітична економіка Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Вибірковий
Кількість годин/кредитів ECTS 150/5		Рік навчання 2
ІНДЗ: немає		Семестр 4
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Самостійна робота 110 год.
		Консультації 10 год.
Мова навчання	Форма контролю: залік	
	Українська	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові – Сур'як Алла Володимирівна
Науковий ступінь – кандидат економічних наук
Вчене звання – доцент
Посада – доцент кафедри економіки і торгівлі
Контактні дані: 066775 91 78 surjak.alla@vnu.edu.ua
Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Історія економічної думки України» складено з урахування можливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти першого рівня освіти бакалавр. Для формування системи знань з історії економічної думки України для системної підготовки бакалаврів з економіки.

Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів освіти системи компетентностей щодо розуміння та використання знань з історії економічної думки України для сучасної поведінки всіх суб'єктів економіки їх господарювання та стратегій в умовах ринку.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента - формування системи знань про структуру та особливості економічної думки України, знання особливостей господарського розвитку на землях України, що входили до різних держав; висвітлення здобутків української економічної думки, її внеску в світову економічну науку.

Завдання освітнього компонента - забезпечення системи знань здобувачів освіти на основі поглибленого вивчення історії економічної думки України, аналізу процесу формування та теоретичного аналізу через визначення ролі та місця української економічної думки у світовому процесі розвитку економічної теорії; впливу економічної думки на формування та розвиток економічних ідей західних шкіл; внесок українських мислителів у світову економічну думку та практичного використання висновків та рекомендацій українських економістів минулого для розв'язання конкретних проблем сучасної господарської практики України.

3. Soft skills.

Розвиток soft skills допоможе здобувачам освіти: 1. Критичне та аналітичне мислення
Критична оцінка: Аналіз та інтерпретація. Логічне мислення: Вміння використовувати логіку та причинно-наслідкові зв'язки для пояснення економічних подій і наслідків. 2. Здатність до вирішення проблем Ідентифікація проблеми. 3. Ефективна комунікація: Командна робота та співпраця
Взаємодія: Обмін знаннями. Прийняття зворотного зв'язку. 4. Увага до деталей
Акуратність: Організованість: Вміння систематизувати та впорядковувати інформацію. 5. Адаптивність до економічного середовища. Гнучкість. Стійкість до змін: Готовність працювати в умовах постійних змін та невизначеності.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Пр.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
<i>Змістовий модуль 1. Особливості формування та розвитку економічної думки</i>						
Тема 1. Господарська діяльність та господарські уявлення населення українських земель від найдавніших часів до V ст. н.е.	10	1	1	8	-	О (2), ДС(2), ДБ (1) РМГ(1) / 6
Тема 2. Економічна думка Київської Русі.	12		1	10	1	О (2), ДС(2), ДБ (2) РМГ(2) / 8
Тема 3. Економічний розвиток українських земель в часи відродження та реформації (литовсько-польська доба) та особливості економічної думки цього періоду.	14	1	2	10	1	О (2), ДС(2), ДБ (2) РМГ(2) / 8
Тема 4. Особливості формування та розвитку економічної думки періоду відродження та реформації.	13		2	10	1	О (2), ДС(2), ДБ (2) РМГ(2) / 8
Разом за модулем 1	49	2	6	38	3	30
<i>Змістовий модуль 2. Особливості наукового періоду в українській економічній думці.</i>						
Тема 5. Економічна думка в козацько-гетьманську добу (XVII-XVIII ст.).	14	1	2	10	1	О (2), ДС(2), ДБ (1) РМГ(1) / 6
Тема 6. Криза феодально-кріпосницької системи господарства та розвиток ринкових відносин у XIX ст.	13	1	2	10	-	О (2), ДС(2), ДБ (2) РМГ(2) / 8
Тема 7. Особливості наукового періоду в українській економічній думці.	14	1	2	10	1	О (2), ДС(2), ДБ (2) РМГ(2) / 8
Тема 8. Економічна думка пореформеного періоду. Основні наукові школи.	14	1	2	10	1	О (2), ДС(2), ДБ (2) РМГ(2) / 8
Разом за модулем 2	55	4	8	40	3	30
<i>Змістовий модуль 3. Внесок українських економістів у розвиток світової економічної думки.</i>						
Тема 9. Розвиток ринкової економіки та економічної думки наприкінці XIX – початку XX ст.	11	1	1	8	1	О (2), ДС(2), ДБ (1) РМГ(1) / 6
Тема 10. Внесок українських економістів у розвиток світової економічної думки.	11	1	1	8	1	О (1), ДС(1), ДБ (1) РМГ(1) / 4
Тема 11. Наукові школи економічної думки України: особливості формування та розвитку.	12	1	2	8	1	О (2), ДС(2), ДБ (1) РМГ(1) / 6
Тема 12. Економіка та економічна думка сучасної України.	12	1	2	8	1	О (1), ДС(1), ДБ (1) РМГ(1) / 4
Разом за модулем 3	46	4	6	32	4	20
Підсумкова контрольна робота						ПКР / 20 балів
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

Методи контролю *: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, О-опитування, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачами освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

До завдань самостійної роботи, які запропоновані здобувачам освіти, віднесено:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з рекомендованою літературою.
3. Підготовка до практичних занять, роботи в малих групах, тестування.
4. Контрольна перевірка знань за запитаннями для самоконтролю.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо відвідувань занять: відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених силабусом. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час згідно затвердженого графіка.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в наукових заходах тощо) навчання може відбуватись в цей період в онлайн формі або за індивідуальним планом за погодженням із викладачем.

Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (<https://surl.li/ccfgmabz>).

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів,

він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються.

Перездача підсумкового контролю освітнього компонента проводиться у вигляді письмової відповіді на одне теоретичне питання (30 балів) та розв'язку двох ситуаційних вправ – по 35 балів кожне). Максимальна оцінка за залік – 100 балів.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком освітнього процесу.

Перелік питань на залік

1. Законодавчі акти України-Русі (Київської Русі), як пам'ятки економічної думки.
2. Економічні питання в міждержавних договорах Козацької держави та гетьманських «статтях» другої половини XVII ст.
3. Вирішення економічних питань в універсалах українських гетьманів вказаного періоду. Соціально-економічні мотиви «Літопису Самовидця». Літописи Г.Грабянки та С.Величка, як вираз прагнень козацької старшини та українського шляхетства.
4. Соціально-економічні погляди Ф.Прокоповича та його концепція «загального добробуту».
5. Відбиття напрямків економічної думки на Україні в матеріалах Комісії з укладання нового Соборного уложення 1767-1768 рр.
6. Економічна та просвітницькі погляди Я. Козельського. С.Десницький та його внесок у розвиток європейської економічної науки.
7. Соціально-економічні та політичні погляди Г.Сковороди.
8. «Торчинський маніфест» та «універсал до селян» – пам'ятки антифеодальної літератури XVIII ст.
9. Суспільно-політичні та економічні погляди М.Костомарова, П.Куліша, Т.Шевченка та інших учасників Кирило-Мефодіївського братства.
10. Пропозиції щодо реформування феодально-кріпосницького господарства та інші економічні питання в працях В. Каразіна.
11. Представники напрямку фізіократів в українській економічній думці першої половини XIX ст.
12. Розвиток статистики в Наддніпрянській Україні. Економічні погляди А.Скальковського, Г.Галагана, М.Арандаренка та ін.
13. Визначний український економіст статистик та соціолог Д. Журавський.
14. Зародження політекономії як університетської науки (праці М.Вольського, Т.Степенова, Г.Цехановецького та ін.).
15. Соціальні та економічні питання на сторінках журналу "Основа" 1861-1862 рр.
16. Суспільно-економічні погляди громадянців (праці О.Кістяківського, В.Антоновича).
17. Погляди революційної та радикальної демократії. Поширення соціалістичних ідей
18. Економічні праці С.Подолінського та М.Зібера.
19. Суспільно-політичні погляди М.Драгоманова та їх вплив на подальший розвиток української соціально-політичної думки.
20. Видатні українські економісти середини XIX ст. І.Вернадський та М.Бунге.
21. Київська "психологічна школа" в політекономії.
22. Створення інших економічних шкіл та напрямків в Україні. Суспільно-політична думка Західної України (погляди В.Навроцького, О.Терлецького, М.Павлика та ін.).
23. Економічна та соціальна концепція Ю.Бачинського.
24. Соціально-економічні погляди І.Франка.
25. Соціальні та економічні питання в програмах українських політичних партій кінця XIX – початку XX ст.
26. Погляди М.Міхновського, Б.Грінченко, В.Винниченка та ін.
27. Соціально-економічні погляди М.Грушевського.
28. Визначний внесок у вітчизняну економічну науку М.Туган-Барановського.
29. Розробка М.Туган-Барановським теоретичних проблем монетаризму, теорії криз та розвитку кооперації.

30. Діяльність інших відомих економістів початку ХХ ст. (В.Желєзна, Р.Орженцького, Д.Піхно та ін.).
31. Світове господарство та основні напрямки економічної думки України на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).
32. Економічний розвиток України в умовах командно-адміністративної економічної системи та його трактування в економічній думці.
33. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки ХХ ст.– початок ХХІ ст.).
34. Сучасні економічні теорії економічної думки України та тенденції розвитку світової економіки.
35. Економічна думка Русі-України.
36. Економічна думка України козацької доби (друга половина ХVІІ – ХVІІІ ст.).
37. Економіка думка України в першій половині ХІХ ст. Зародження та розвиток вітчизняної економічної науки.
38. Економічна думка України другої половини ХІХ –початку ХХ ст. особливості формування та розвитку.
39. Економічна думка України в першій половині ХІХ ст. Зародження та розвиток вітчизняної економічної науки.
40. Предмет та методи вивчення історії економічної думки та сучасна практика господарювання.

Шкала оцінювання

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю у вигляді заліку здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за 100-бальною шкалою з переведенням у лінгвістичну оцінку.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

Критерії оцінювання результатів навчання:

60-100 балів (зараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені силабусом, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усунути.

1-59 балів (незараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В.М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]. НАН України. Інститут історії України. К.: Ніка-Центр, 2021. Т. 2. 608 с.
2. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2021. 268 с.
3. Історія економіки та економічної думки: підручник за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. Тернопіль: ТНЕУ, 2021. 791 с.

4. Історія економічної думки України: Навч. посібник. К., 2020. 643 с.
5. Краус Н. М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки: навч. посібник / Н. М. Краус. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 504 с.
6. Тимочко Н.О. Економічна історія України. К, 2021.
7. Україна і світ: Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: За ред. Б.Д. Лановика. К., 2021.
8. Ходзінський К.Г., Мазурок П.П. Економічна історія України та провідних країн світу: Навч. посібник. Львів, 2020.
9. Юхименко П.І., Леоненко П.М., Ільєнко А.А. Економічна історія: Навч. посіб. Біла Церква, 2020.
10. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки Навч. посіб. В. П. Якобчук, Ю. В. Богоявленська, С. В. Тищенко. К.: «Центр учбової літератури», 2021. 476 с.
- 11 .Стрішенець М.М., Павлова К.В., Павлов О.М., Сур'як А.В. Діагностика соціально-економічних процесів в Україні у поглядах М.П. Драгоманова. Агросвіт №7-8. С.62-69 <https://nauka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/134>

Інтернет-і ресурси

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
3. Державний служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
5. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>